

LBRIS

We know
books

**JOHN
LE CARRÉ**

**CEL MAI VÂNAT
OM DIN LUME**

Traducere din limba engleză și note
ANDREEA NĂSTASE

LITERA
București

1

Un campion de box de categorie grea, de origine turcă, nu poate fi condamnat pentru că, în timp ce se plimbă la braț cu mama sa pe o stradă din Hamburg, nu observă că e urmărit de un băiat slăbănog cu palton negru.

Marele Melik, cum îl numeau admiratorii săi din cartier, era un uriaș hirsut, zburlit și blajin, cu un zâmbet întins de la o ureche la cealaltă, părul negru strâns în coadă de cal și un mers cu gesturi largi, care, chiar și fără mama lui, îl făcea să ocupe jumătate de trotuar. În vârstă de douăzeci de ani, era o celebritate în mica sa lume, și nu numai pentru succesele din ringul de box: era președintele organizației de tineret a clubului său islamic de sport, de trei ori vicecampion al nordului Germaniei la proba de o sută de metri fluture și, de parcă asta n-ar fi fost de ajuns, portarul-vedetă al echipei de fotbal pentru care juca sâmbăta.

Ca majoritatea oamenilor foarte voinici, era mai obișnuit să fie privit decât să privească, acesta fiind încă un motiv pentru care puștiul slăbănog l-a putut urmări neobservat trei zile și trei nopți la rând.

Cei doi au făcut primul contact vizual când Melik și mama lui, Leyla, au ieșit din agenția de voiaj al-Umma,

unde cumpăraseră bilete de avion pentru a merge la nunta surorii lui Melik, în satul lor natal de lângă Ankara. Simțind o privire ațintită asupra lui, Melik s-a uitat în jur și a dat nas în nas cu un băiat la fel de înalt ca el, îngrozitor de slab, cu o bărbuță rară, ochii roșii adânciți în orbite și un palton negru lung în care ar fi încăput trei scamatori. Avea o *keffiyeh* cu motiv alb-negru în jurul gâtului și o tașcă de turist din piele de cămilă atârnată de umăr. S-a holbat la Melik, apoi la Leyla. Privirea lui a revenit iarăși asupra lui Melik, fără să clipească, dar implorându-l cu ochii aceia aprigi din fundul capului.

Nu era însă nici un motiv ca disperarea puștiului să-l tulbure pe Melik, întrucât agenția de voiaj se afla la marginea gării principale, unde lânceau toate speciile de suflete pierdute – vagabonzi nemți, asiatici, arabi, africani sau turci ca el însuși, dar mai puțin norocoși –, ca să nu-i mai pomenim pe ologii în cărucioare electrice, vânzătorii de droguri și clienții lor, cerșetorii și câinii lor și cowboyul septuagenar cu pălărie Stetson și pantaloni de călărie cu ținte de argint. Puțini aveau de lucru, și câțiva n-aveau ce căuta pe teritoriul german, dar erau în general tolerați în conformitate cu o politică deliberată a sărăciei, în așteptarea deportării fără menajamente, cel mai adesea în zori. Numai nou-sosiții sau temerarii încăpățânați își asumau riscul. Clandestinii mai șireți se țineau cât mai departe de gară.

Un alt motiv pentru a-l ignora pe băiat era muzica clasică pe care conducerea gării o difuzează la volum maxim în această zonă a complexului dintr-o baterie de difuzoare amplasate cu mare știință. Scopul ei nu e nicidecum să răspândească sentimente de pace și bunăstare în rândul ascultătorilor, ci să-i facă să plece.

În pofida acestor impedimente, fața puștiului slăbănog s-a imprimat în mintea lui Melik, care, pentru o clipă fugară, s-a simțit jenat de propria-i fericire. Dar de ce, chiar așa? Tocmai se petrecuse ceva minunat, și era nerăbdător să-și sune sora și s-o informeze că mama lor, Leyla, după șase luni în care-și îngrijise soțul muribund și un an de doliu plin de jale, fremăta de plăcere la gândul că urma să asiste la nunta fiicei sale și era preocupată de ținuta pe care urma s-o poarte, de mărimea zestre și de înfățișarea mirelui: oare era chiar atât de chipeș pe cât susținea toată lumea, inclusiv sora lui Melik?

Prin urmare, de ce n-ar fi sporovăit Melik cu mama lui? Asta a și făcut, plin de entuziasm, pe tot drumul spre casă. Nemișcarea puștiului fusese cea care-l intrigase, a decis mai târziu. Ridurile acelea de vârstă pe un chip la fel de tânăr ca al lui. Aspectul iernatic într-o zi minunată de primăvară.

Asta a fost joi.

Iar vineri dimineață, când Melik și Leyla au ieșit împreună din moschee, era acolo, același puști, cu aceeași *keffiyeh* și același palton prea mare, înghesuit în umbra unei uși soioase. De data asta Melik a observat că trupul slăbănog era înclinat într-o parte, ca și cum ar fi fost lovit foarte tare și ar fi rămas în unghiul acela până când cineva îi spunea că are voie să se îndrepte. Iar privirea aprigă ardea cu o văpaie încă și mai strălucitoare ca în ajun. Melik s-a uitat în ochii lui, și-a dorit să n-o fi făcut și și-a mutat privirea.

Această a doua întâlnire era cu atât mai improbabilă cu cât Leyla și Melik mergeau rareori la moschee, nici măcar la una din cele moderate, cu predica în turcă. După 11 Septembrie, moscheile din Hamburg

deveniseră locuri periculoase. Te duceai la cea avută în vizor, sau la una în regulă, dar cu un imam dubios, și te puteai trezi împreună cu familia pe lista de supraveghere a poliției pentru tot restul vieții. Nimeni nu se îndoia că în fiecare șir de credincioși era un informator care căuta să intre în grațiile autorităților. Nimeni, fie el musulman, spion al poliției sau ambele, nu avea să uite prea curând că orașul-stat Hamburg îi găzduise fără să știe pe trei dintre atentatorii de la 11 Septembrie, pentru a nu mai vorbi despre ceilalți complotiști și membri ai celulei teroriste sau despre faptul că Mohammed Atta, cel care a îndreptat primul avion spre Turnurile Gemene, își venerase zeul plin de mânie într-o moschee modestă din Hamburg.

În plus, de la moartea soțului ei, Leyla și fiul său începuseră să respecte mai puțin ritualurile religioase. Da, bineînțeles că bătrânul fusese musulman și totodată laic. Dar era un susținător militant al drepturilor muncitorilor, acesta fiind motivul pentru care fusese alungat din țara natală. În acea zi nu se duseseră la moschee decât pentru că Leyla, în maniera ei impulsivă, simțise o nevoie bruscă. Era fericită. Povara durerii ei începea să se ușureze. Și totuși urma să se împlinească un an de la moartea soțului. Trebuia să stea de vorbă cu el și să-i dea veștile bune. Rataseră deja principala rugăciune de vineri, și la fel de bine se puteau ruga acasă. Dar capriciul Leylei era lege. Susținând pe bună dreptate că apelurile personale au o șansă mai mare de a fi auzite dacă sunt pronunțate seara, a stăruit să meargă la ultima rugăciune a zilei, oră la care, întâmplător, moscheea era aproape goală.

Prin urmare, este limpede că a doua întâlnire a lui Melik cu puștiul slăbănog, la fel ca prima, a fost rodul

hazardului. Cum altfel? s-a gândit, în stilul lui lipsit de orice sofisticare, blajinul Melik.

Cum a doua zi era duminică, Melik a luat autobuzul ca să-și viziteze prosperul unchi de pe partea tatălui la fabrica de lumânări a familiei din celălalt capăt al orașului. Relațiile dintre unchiul și tatăl său fuseseră încordate pe vremuri, dar de la moartea bătrânului învățase să respecte prietenia pe care i-o acorda unchiul său. Și pe cine a văzut când a sărit în autobuz, dacă nu pe puștiul slăbănog așezat în stația cu panouri de sticlă, urmărindu-l cum se îndepărta? Iar peste șase ore, când s-a întors, puștiul era tot acolo, înfofolit în *keffiyeh* și paltonul de scamator, ghemuit în același colț al stației, așteptând.

La vederea lui, Melik, care se ghida în viață după regula că toți oamenii trebuie iubiți în mod egal, a fost cuprins de o aversiune deloc caritabilă. Avea senzația că puștiul slăbănog îl acuza de ceva, iar asta îl scotea din sărite. Mai rău, avea un aer cumva superior, în ciuda situației lui deloc de invidiat. Cum credea că-l ajută paltonul acela ridicol? Că-l face invizibil? Sau încerca să sugereze că obiceiurile noastre occidentale îi erau atât de străine, încât n-avea idee ce imagine alcătuia?

În orice caz, Melik a decis să scape de el. Prin urmare, în loc să se apropie și să-l întrebe dacă avea nevoie de ajutor sau dacă era bolnav, ceea ce ar fi făcut în alte împrejurări, a pornit spre casă cu pași mari, încrezător că puștiul slăbănog n-avea nici o șansă să se țină după el.

Ziua de primăvară era neobișnuit de caldă, iar soarele ardea trotuarul aglomerat. Și totuși, printr-o minune, puștiul slăbănog a izbutit să țină pasul cu Melik, șchiopătând și găfâind, șuierând și asudând, câteodată

sărind brusc în aer ca pradă unui junghi de durere, postându-se lângă el la fiecare trecere de pietoni.

Iar când Melik a intrat în căsuța de cărămidă pe care, după decenii de economii la sânge, mama lui o deținea acum aproape fără nici o datorie la bancă, a avut de așteptat doar preț de câteva respirații până ce s-a auzit trilul soneriei din față. Când s-a întors la parter, l-a găsit pe puștiul slăbănog în prag, cu tașca pe umăr, cu ochii arzând de efort și sudoarea scurgându-i-se pe față ca o ploaie de vară, ținând în mâna tremurătoare o bucată de carton maro pe care scria în turcă: „Sunt student musulman la medicină. Sunt obosit și-mi doresc să mă primești în casa ta. Issa“. Ca pentru a-i sublinia mesajul, de brățara de aur de la încheietură îi atârna o replică minusculă din aur a Coranului.

Acum însă furia lui Melik era pe punctul să se reverse. Într-adevăr, nu era cel mai strălucit intelect din câte văzuseră profesorii de la școala lui, dar nu accepta să se simtă vinovat și inferior și să fie urmărit și vânat de un cerșetor cu tupeu. Când tatăl lui murise, Melik își asumase cu mândrie rolul de cap al familiei și de protector al mamei și, ca o afirmare suplimentară a autorității sale, făcuse ceea ce nu reușise să facă bătrânul înainte de a se stinge: ca rezident turc din a doua generație, pornise împreună cu Leyla pe drumul lung și plin de obstacole către cetățenia germană, proces în cursul căruia fiecare aspect al stilului de viață al familiei era examinat la microscop, cea dintâi condiție fiind opt ani de comportament fără pată. Ultimul lucru de care aveau nevoie el sau mama lui era un vagabond dus cu pluta care se dădea drept student la medicină și cerșea la ușa lor.

- Pleacă naibii, i-a ordonat cu asprime în turcă, apropiindu-se amenințător. Întinde-o. Nu ne mai urmări și să nu te mai prind pe-aici.

Cum singura reacție a feței aceleia supte a fost o tresărire ca și când ar fi primit o lovitură, Melik și-a repetat ordinul în germană. Dar când a vrut să trântască ușa, a descoperit că Leyla stătea pe scară, privind peste umărul lui la băiat și la bucata de carton care-i tremura incontrollabil în mână.

Și a observat că avea deja lacrimi de milă în ochi.

A trecut ziua de duminică, iar luni dimineață Melik a găsit o scuză ca să nu se prezinte la depozitul de legume și fructe al vărului său din Wellingsbüttel. Trebuia să stea acasă și să se antreneze pentru openul de box pentru amatori, i-a zis mamei. Trebuia să lucreze la sală și să înoate în piscina olimpică. În realitate, decisese că nu putea s-o lase singură cu lunganul psihopat cu iluzii de grandoare, care, când nu se ruga și nu se holba la perete, bântuia prin casă, atingând drăgăstos fiecare obiect de parcă și l-ar fi amintit dintr-un trecut îndepărtat. Leyla era o femeie fără pereche în viziunea fiului său, dar de la moartea soțului firea îi devenise schimbătoare și se călăuzea numai după emoții. Cei pe care alegea să-i iubească nu puteau greși nicicum. Purtarea blândă a lui Issa, timiditatea și accesele lui bruște de fericire îi aduseseră instantaneu un loc în acea companie selectă.

Luni și marți Issa n-a făcut mare lucru, pe lângă dormit, rugat și spălat. Comunica într-o turcă stricată, cu un accent bizar, gutural, în izbucniri furișe de parcă i-ar fi fost interzis să vorbească, și totuși, într-un mod de neînțeles, pe un ton didactic, sau cel puțin așa i se părea lui Melik. În restul timpului mânca. Unde

naiba putea să bage atâta mâncare? La orice oră din zi, dacă Melik intra în bucătărie, îl găsea acolo, cu capul aplecat deasupra unui castron cu miel, orez și legume, mânuind neobosit lingura, cu ochii alunecându-i dintr-o parte în alta, ca nu cumva să vină cineva să-i ia mâncarea. Când termina, ștergea castronul cu o bucată de pâine, înhîțea dumaticatul și, mormăind o mulțumire către Dumnezeu cu un rânjel slab pe față, de parcă ar fi avut un secret prea important ca să li-l împărtășească, ducea castronul la chiuvetă și-l spăla, un lucru pe care Leyla nu l-ar fi îngăduit nici picată cu ceară soțului sau fiului ei să-l facă. Bucătăria era domeniul ei. Accesul bărbaților era interzis.

- Ia zi, Issa, când ai de gând să-ți începi studiile de medicină? l-a întrebat Melik cu prefăcută nepăsare, în auzul mamei sale.

- Cu voia lui Dumnezeu, curând. Trebuie să fiu tare. Nu trebuie să fiu cerșetor.

- Dar știi c-o să ai nevoie de un permis de ședere. Și de un carnet de student. Ca să nu mai zic de o sută de mii de euro pentru cazare și masă. Și de o mașinuță cu două locuri cu care să-ți scoți iubitele la plimbare.

- Dumnezeu e atotmilostiv. Când nu sunt cerșetor, El o să dea.

O asemenea siguranță de sine trecea dincolo de simpla cucernicie în ochii lui Melik.

- Ne costă o grămadă de bani, mamă, a zis dând buzna în bucătărie după ce Issa a urcat la mansardă. Cât de des face baie! Cât mănâncă!

- Nu mai mult decât tine, Melik.

- Nu, dar eu sunt eu și el e el. Nu știm nici măcar cine e.

- Issa este oaspetele nostru. Când o să-și recapete sănătatea, cu ajutorul lui Allah, o să ne gândim la viitorul lui, i-a replicat solemn mama.

Eforturile prea puțin credibile ale lui Issa de a trece neobservat nu-l făceau decât mai vizibil pentru Melik. În timp ce străbătea coridorul strâmt sau se pregătea să urce pe scara mobilă până la mansardă, unde stăpâna casei îi făcuse patul, afixa o circumspecție exagerată, cum i se părea tânărului boxer, cerând voie cu ochii lui de căprioară și lipindu-se de perete când Melik sau Leyla voiau să treacă.

- Issa a fost la închisoare, a anunțat satisfăcută Leyla într-o dimineață.

Melik era oripilat.

- Știi sigur? Adăpostim un pușcăriaș? Poliția e la curent? El ți-a spus?

- Mi-a zis că la Istanbul, în închisoare, îi dădeau numai o bucată de pâine și un castron cu orez pe zi, a spus Leyla și, înainte ca Melik să poată protesta, a adăugat una dintre replicile favorite ale răposatului ei soț: „Ne cinstim oaspeții și le sărim în ajutor celor aflați la ananghie. Nici o faptă de milostenie nu va rămâne nerăsplătită în Paradis“. Tatăl tău n-a fost închis în Turcia, Melik? Nu toți cei care merg la închisoare sunt delincvenți. Pentru oamenii ca Issa și tatăl tău, pușcăria e ca o medalie cu care se mândresc.

Melik știa însă că Leyla nutrea și alte gânduri pe care era mai puțin dispusă să le dezvăluie. Allah răspunse la rugăciunile ei. Îi trimisese un al doilea fiu drept consolare pentru pierderea soțului. Faptul că era un fost pușcăriaș fără forme legale, pe jumătate nebun și cu idei fanteziste despre locul său în lume, nu părea s-o intereseze.

Era din Cecenia.

Au lămurit acest lucru în a treia seară, când Leyla i-a uimit pe amândoi ciripind câteva propoziții în cecenă, aptitudine de care Melik n-o bănuise niciodată. Fața suptă a lui Issa s-a luminat brusc de un zâmbet uluit care a dispărut la fel de rapid, și după aceea a părut să fie lovit de muțenie. Totuși, explicația talentelor lingvistice ale Leylei s-a dovedit foarte simplă. În copilăria petrecută în Turcia se jucase cu niște copii ceceni în satul natal și învățase câteva cuvinte în limba lor. Ghicise că Issa era cecen din momentul în care-l văzuse, dar își păstrase gândurile pentru sine, întrucât cu cecenii nu știi niciodată.

Era din Cecenia și mama lui murise, și singura amintire de la ea era brățara de aur cu Coranul în miniatură pe care i-o prinsese la încheietura mâinii înainte să moară. Dar când și cum murise și câți ani avea el când moștenise brățara erau întrebări pe care tânărul fie nu le-a înțeles, fie nu ținea să le înțeleagă.

– Cecenii sunt detestați pretutindeni, i-a explicat Leyla fiului său în timp ce Issa, cu fruntea plecată, își vedea de mâncat. Dar noi nu-i detestăm. Mă auzi, Melik?

– Sigur că te aud, mamă.

– Toată lumea îi persecută pe ceceni, în afară de noi, a continuat ea. E un lucru normal în toată Rusia și în toată lumea. Nu numai pe ceceni, ci și pe musulmanii ruși de peste tot. Putin îi persecută, iar Bush îl încurajează. Atâta timp cât Putin numește asta „război împotriva terorismului“, poate să le facă cecenilor tot ce pofteste, și nimeni n-o să-l oprească. Nu-i așa, Issa?

Momentul de plăcere trăit de Issa trecuse însă de mult. Umbrele reveniseră pe fața chinuită, scânteaia suferinței reapăruse în ochii de căprioară, o mână

osoasă acoperea protector brățara. „Vorbește, naiba să te ia“, îi ordonă revoltat Melik, dar nu cu glas tare. „Dacă cineva mă ia prin surprindere zicându-mi ceva în turcă, îi răspund tot în turcă, așa se cuvine! De ce nu-i răspunzi mamei cu două cuvinte politicoase în cecenă? Sau poate ești prea ocupat să înfuleci mâncarea pe care ți-o dă de pomană?“

Erau și unele aspecte care-l îngrijorau. Când se dusese să inspecteze mansarda pe care Issa o trata acum ca pe teritoriul lui suveran – urcase pe furiș, Issa era în bucătărie, sporovăind ca de obicei cu mama lui –, făcuse niște descoperiri elocvente: mâncare adunată în cantități mari, ca și când Issa ar fi plănuit să evadeze, o fotografie miniaturală, într-o ramă aurită, a surorii lui Melik la vârsta de optsprezece ani, subtilizată din prețioasa colecție de portrete pe care Leyla o ținea în camera de zi, precum și lupa tatălui său, așezată pe un exemplar din Paginile Aurii din Hamburg, deschis la secțiunea dedicată numeroaselor bănci din oraș.

– Dumnezeu i-a dăruit surorii tale un zâmbet tare gingaș, a spus mulțumită mama când Melik a informat-o scandalizat că adăposteau nu doar un imigrant ilegal, ci și un pervers sexual. Zâmbetul ei o să lumineze inima lui Issa, a adăugat Leyla.

Așadar, Issa era din Cecenia, indiferent dacă vorbea limba sau nu. Ambii săi părinți muriseră, dar când primea întrebări despre ei, se arăta la fel de nedumerit ca gazdele sale: înălța din sprâncene și-și muta sfios privirea spre un colț al încăperii. Era apatrid, vagabond, fost deținut și imigrant ilegal, dar Allah avea să-i dea mijloacele să studieze medicina odată ce nu mai trebuia să cerșească.

Ei bine, și Melik visase odinioară să devină medic, ba chiar obținuse cu mari eforturi de la tatăl și unchii săi angajamentul de a-i finanța studiile, ceea ce ar fi presupus un sacrificiu considerabil din partea familiei. Iar dacă ar fi fost ceva mai breaz la școală și ar fi stat mai puțin pe terenul de sport, poate că acolo ar fi fost acum: la facultatea de medicină, student în anul întâi, învățând pe rupte pentru onoarea alor săi. Prin urmare, era de înțeles că încredințarea senină a lui Issa că Allah avea să-l ajute cumva să întreprindă ceea ce Melik nu izbutise l-a îndemnat să ignore avertismentele mamei și, în măsura în care i-o permitea inima lui mare, să se apuce să-l cerceteze în amănunt pe oaspetele nepoftit.

Era stăpân peste casă. Leyla se dusesese la cumpărături și nu urma să se întoarcă decât pe la mijlocul după-amiezii.

-Deci studiezi medicina, ei? spuse așezându-se lângă Issa pentru a-i da impresia de intimitate. Se imagina în rolul celui mai șiret anchetator din lume. Frumos, adăugă.

- Am fost prin spitale, domnule.

- Ca student?

- Am fost bolnav, domnule.

De ce îl tot domnea atâta? Tot din închisoare deprinsese și asta?

- Dar să fii pacient nu e același lucru cu a fi doctor, nu? Un doctor trebuie să știe de ce suferă oamenii. Un pacient șade cuminte și așteaptă ca doctorul să-l dreagă.

Issa reflectă la această afirmație în maniera complicată în care le aborda pe toate, când rânjind în gol, când scărpinându-se în barbă cu degetele lui lungi și subțiri, ca picioarele de păianjen, într-un final zâmbind radios fără să răspundă.

- Câți ani ai? continuă Melik, mai brutal decât intenționase. Dacă nu te deranjează întrebarea, preciză sarcastic.

- Douăștrei, domnule.

Din nou, după o chibzuință prelungă.

- Păi, înseamnă că nu mai ești chiar boboc. Chiar dacă iei mâine permisul de ședere, n-o să fii doctor în toată puterea cuvântului decât pe la treizeci și cinci de ani, sau pe-acolo. Plus că trebuie să înveți germana. Cursurile alea se plătesc.

- Și, cu voia lui Dumnezeu, mă însor cu nevastă bună și am mulți copii, doi băieți, două fete.

- Dar nu cu soră-mea. Ai ghinion, se mărită luna viitoare.

- Cu voia lui Dumnezeu, o să aibă mulți băieți, domnule.

Melik își cumpăni următoarea linie de atac, apoi se lansă:

- Cum ai ajuns la Hamburg?

- Este neesențial.

„Neesențial“? De unde învățase cuvântul acela? Și în turcă?

- Nu știai că în orașul ăsta refugiații sunt tratați mai prost decât oriunde altundeva în Germania?

- Hamburg o să fie căminul meu, domnule. Aici m-au adus. E porunca divină a lui Allah.

- Cine te-a adus?

- A fost o combinație, domnule.

- O combinație între ce și ce?

- Poate niște turci. Poate niște ceceni. Noi îi plătim. Ne duc la barcă. Ne bagă în container. În container nu prea era aer.

Issa începuse să transpire, dar Melik mersese prea departe ca să se oprească.

- *Noi?* Cine sunt acești *noi?*

- Era grup, domnule. De la Istanbul. Grup rău. Oameni răi. Nu-i respect pe oamenii ăștia.

Din nou tonul acela superior, chiar și într-o turcă stâlcită.

- Câți erați?

- Poate douăzeci. În container era frig. După câteva ore, foarte frig. Vaporul merge în Danemarca. Eram fericit.

- Vrei să spui la Copenhaga, nu? Copenhaga din Danemarca, orașul cel mai mare, capitala.

- Da - luminându-se la față, ca și când Copenhaga era o idee bună -, la *Copenhaga*. La Copenhaga trebuia să fiu aranajat. Să scap de oamenii răi. Dar vaporul ăsta nu dus direct la Copenhaga. Vaporul trebuie să ducă întâi Suedia. La *Göteborg*. Da?

- Cred că e un port în Suedia cu numele ăsta, admise Melik.

- La Göteborg vasul oprește la chei, vasul ia în-cărcătură, apoi duce Copenhaga. Când ajungem la Göteborg ne e foarte rău, ne e foarte foame. Pe vapor ne spun: „Nu faceți nici un zgomot. Suedezii duri. Suedezii omoară la voi“. Nu facem nici un zgomot. Dar la suedezi nu le place containerul nostru. Suedezii au câine. Cade pe gânduri câteva momente. „Cum te cheamă, te rog să-mi spui?“, intonează, destul de tare ca să-l facă pe Melik să se îndrepte de spate. „Ce acte, te rog să-mi spui? Ai fost la închisoare? Pentru ce fapte, te rog să-mi spui? Ai evadat din închisoare? Cum, te rog să-mi spui?“ Doctorii sunt buni. Îi admir pe doctorii ăștia. Ne lasă să dormim. Sunt recunoscător la doctorii ăștia. Într-o zi, o să fiu un doctor ca ei. Dar cu voia lui Dumnezeu, trebuie să scap. La toaletă e geam. După geam e poartă spre port. Prietenul meu poate deschide

poarta asta. Prietenul meu e de pe vapor. Mă întorc la vapor. Vaporul mă duce la Copenhaga. În sfârșit, zic. La Copenhaga e camion spre Hamburg. Domnule, îl iubesc pe Dumnezeu. Dar iubesc și Occidentul. În Occident o să fiu liber să mă rog la El.

- Un *camion* te-a adus la Hamburg?

- Era aranajat.

- Un camion *cecen?*

- Prietenul meu trebuie să mă ducă întâi la șosea.

- Prietenul tău din echipaj? Acel prieten? Același tip?

- Nu, domnule. Alt prieten. Greu de ajuns la șosea.

Înainte de camion trebuie să dormim o noapte în câmp. Ridică privirea, și o expresie de bucurie pură îi netezi pe moment trăsăturile emaciate. Era stele. Dumnezeu e milostiv. Să-l proslăvim.

Derutat de elementele greu de crezut ale poveștii, smerit în fața unei asemenea fervori, dar în aceeași măsură enervat de omisiuni și de incapacitatea lui de a trece peste ele, Melik își simți frustrarea întinzându-i-se în brațe și la pumni; nervii lui de luptător se încordaseră la maximum.

- Unde te-a lăsat camionul ăsta miraculos care s-a ivit de nicăieri? Unde te-a lăsat?

Issa nu-l mai asculta însă, dacă-l ascultase vreun pic. Dintr-odată - sau așa păru în ochii binevoitori, deși nedumeriți ai lui Melik -, ceea ce se adunase în el erupse. Se ridică bălăbănindu-se și, acoperindu-și gura cu mâna, se împletici până la ușă, se luptă s-o deschidă, deși nu era încuiată, și se repezi pe coridor înspre baie. Peste câteva clipe casa se umplu de gemete și de icnete așa cum Melik nu mai auzise de la moartea tatălui său. Treptat încetară, și apoi se auziră apa curgând, deschiderea și închiderea ușii de la baie și scârțâitul treptelor scării ce ducea la mansardă. Se lasă o tăcere

adâncă, tulburătoare, întreruptă la fiecare sfert de oră de ciripitul ceasului Leylei.

La ora patru în acea după-amiază, Leyla se întoarse încărcată de cumpărături și, interpretând corect atmosfera, îl certă aspru pe Melik pentru că nu-și respectase îndatoririle de gazdă și dezonorase numele tatălui său. După aceea se retrase în camera ei, unde rămase într-o izolare agresivă până se făcu vremea să gătească cina. În curând, mirosul de mâncare se răspândi prin casă, dar Melik rămase în pat. La opt și jumătate Leyla bătu în gongul de alamă, un dar de nuntă prețios care fiului ei îi sunase întotdeauna ca un reproș. Știind că în acele momente nu se admitea nici o întârziere, Melik se furișă până la bucătărie, evitând privirea mamei.

– Issa, dragule, coboară, te rog! strigă Leyla și, nepri-mind nici un răspuns, înșfăcă bastonul răposatului ei soț și bătu în tavan cu vârful de cauciuc, străfulgerându-l acuzator pe Melik, care, sub privirea ei de gheață, își adună curajul și urcă la mansardă.

Issa zăcea pe saltea în lenjeria de corp, scaldat în sudoare și ghemuit pe o parte. Își scosese brățara de la încheietură și o strângea în mâna transpirată. La gât purta o punguță ponosită de piele legată cu un șnur. Deși avea ochii larg deschiși, nu părea conștient de prezența lui Melik. Acesta întinse mâna să-l atingă pe umăr, dar și-o retrase îngrozit. Bustul lui Issa era brăzdat de vânătăi albastre și portocalii. Unele păreau să provină de la lovituri de bici, altele, de la un ciomag. Pe tălpi – aceleași tălpi care bătuseră trotuarele din Hamburg –, zări găuri supurânde de mărimea unor arsuri de țigară. Înconjurându-l cu brațele și înfășurându-i o pătură în jurul șalelor de dragul bunei-cuviințe, Melik îl ridică pe

inertul Issa cu blândețe și-l coborî prin trapa mansardei în brațele primitoare ale mamei sale.

– Culcă-l în patul meu, șopti printre lacrimi tânărul. Eu o să dorm pe jos. Nu-mi pasă. O să i-o dau și pe soră-mea să-i zâmbească, adăugă, amintindu-și de miniatura subtilizată din mansardă, și se cocoță iar pe scară s-o aducă.

Corpul chinuit al lui Issa era înfășurat în halatul de baie al lui Melik, iar picioarele învinetețite depășeau capătul patului acestuia; cu lăntșorul de aur strâns bine între degete, fixa cu privirea panoul de onoare al gazdei sale: fotografiile de presă ale campionului triumfător, centurile de box și mănușile câștigătoare. Pe podea, alături de el, se ghemuise Melik însuși. Voise să cheme un doctor pe cheltuiala lui, dar Leyla îi interzisese să sune. „E prea periculos. Atât pentru Issa, cât și pentru noi. Ai uitat de cererea de cetățenie? Până dimineață o să-i scadă febra și o să înceapă să-și revină.”

Febra nu-i scăzu însă.

Înfolosită într-o eșarfă care-i acoperea parțial fața, Leyla luă un taxi pe o bucată de traseu, ca să-i descurajeze pe urmăritorii imaginari, și se duse neanunțată la o moschee din cealaltă parte a orașului pe care auzise că o frecventa un nou doctor turc. Peste trei ore se întoarse acasă clocotind de furie. Noul doctor era un imbecil și un escroc. Habar n-avea de nimic. Îi lipseau până și cele mai elementare cunoștințe. N-avea nici o idee despre responsabilitățile lui religioase. Foarte probabil, nu era doctor deloc.

În lipsa ei, temperatura lui Issa scăzuse puțin, și Leyla își puse în aplicare aptitudinile rudimentare de infirmieră pe care le dobândise în vremea când familia nu-și permitea să cheme un doctor sau nu îndrăznea